

Конспект

*показового уроку української мови
в 7 класі на тему
«Уживання займенників у
мовленні»*

*Підготувала та провела урок
учитель української мови та літератури
ЗОШ №27
Коверзєва Людмила Ростиславівна*

Тема. Уживання займенників у мовленні

Мета: поглибити й узагальнити знання учнів про займенник;
удосконалювати навички правильного вживання займенників у мовленні усному та письмовому;
формувати вміння застосовувати набуті знання на практиці;
розвивати спостережливість, логічне мислення, вміння аналізувати, узагальнювати, добирати мовні засоби відповідно до змісту та мети;
розвивати комунікативні компетентності учнів, соціальну, пізнавальну, самоосвітню та особистісну компетенції;
засобами мови прищеплювати школярам інтерес до професій.

Тип уроку. Урок узагальнення та систематизації вивченого.

Форма проведення. Урок – гра.

Методи, прийоми, форми роботи. Бесіда, слово вчителя, робота із текстом, заохочення, створення ситуації успіху, інтересу до навчання, проблемна ситуація, взаємодопомога, виконання творчих завдань, самостійна та групова форми роботи, пошуково-дослідницька робота, «Мікрофон», «Незакінчене речення», «Мозковий штурм», прийом «Реклама», «Збільшення–зменшення», драмогерменевтичні прийоми.

Акметехнології. «Почуй кожного», «Повір у себе», «Констатація успіху», «Вибух емоцій», «Сортування», «Визбирувач», «Дерево рішень», «Коректор».

Обладнання. Картки з текстовим матеріалом, завданнями, словники синонімів, іншомовних слів.

Хід уроку

I. Мотивація навчальної діяльності.

1. Добрий день! Ще один урок
До нас прийшов за розкладом сьогодні.
Отож давайте зробимо ще крок,
Щоб знов пірнуть у мовну цю безодню.

- Діти, з яким настроєм ви прийшли на урок?
- А щоб був гарний настрій, потрібно потрудитися.
- Побажаємо один одному успіхів.
- Усміхніться своєму сусідові по парті.
- Щоб урок пройшов цікаво, усі берімося до справи.

2. Актуалізація опорних знань.

Прийом «Реклама». Робота в групах

- Використовуючи усі знання з попередніх уроків, прорекламуйте займенник так, щоб вашим наступникам хотілося його вивчати!

3. Актуалізація суб'єктного досвіду. Постановка завдання.

Вступне слово. Сьогодні наш урок незвичайний. Чому? Ми спробуємо помандрувати у майбутнє, побачити себе, скажімо, років через 20-25. Ким ви будете? А ви вже цілком визначені у своєму житті люди. Маєте певну професію, в якій досягли значних успіхів. Вона вам подобається, приносить моральне та матеріальне задоволення. Ви відомі люди. Особистості. Погоджуєтеся? А допомагатимуть нам полинати в майбутнє займенники. Дивуєтеся? Ну що ж... Дам вам змогу в цьому переконатися.

А щоб подорож наша була успішною, ми повинні озброїтися міцними знаннями про цю частину мови.

4. Цілевизначення.

На дошці.

Повинні знати

ознаки

розряди

правопис

Повинні вміти

знаходити

змінювати

аналізувати

доводити

узагальнювати

5. Планування.

Слово вчителя. Сьогодні на уроці ми поглиблюватимемо й узагальнюватимемо знання про займенник,

удосконалюватимемо навички правильного вживання займенників у мовленні усному та письмовому;

формуватимемо вміння застосовувати набуті знання на практиці;

розвиватимемо спостережливість, логічне мислення, уміння аналізувати, узагальнювати, добирати мовні засоби відповідно до змісту та мети;

розвиватимемо комунікативні компетентності, соціальну, пізнавальну, самоосвітню та особистісну компетенції; дізнаємося більше про цікаві професії.

II. Узагальнення та систематизація вивченого.

Драмогерменевтичні прийоми

1. «Редактори видавництва»

- Ви редактори великого видавництва. До друку вам подали два тексти. Ваше завдання: прочитати їх, порівняти і з'ясувати, який з них є більш досконалий і чому. (Уривок із оповідання С. Черкасенка «Маленький горбань»). При цьому ви повинні проявити свої знання, щоб прийняти правильне рішення.

Висновок. – чому перший текст відправили на доопрацювання?

- Яку ж роль виконують у мовленні займенники?

- Якою вам виявилася робота редакторів – легкою чи важкою?

2. «Науковці – мовознавці»

Тепер я пропоную вам на кілька хвилин уявити себе науковцями – мовознавцями. Ваше завдання: провести лінгвістичні експерименти.

Робота в групах.

I гр. «Коректор». Відредагуйте текст, усуваючи недоречне вживання займенників. Подбайте, щоб у виправленому варіанті не було необгрунтованого повторення слів. (Учні виконують завдання та роблять висновки про особливості вживання займенників у мовленні).

Оленка постукала у двері. Двері відчинив Петро Сергійович. Вона запитала, чи Марійка вдома. Він відповів їй, що її ще не було зі школи. Тому вона пішла на каток, але і там її не було. Галинка, яку вона там зустріла, сказала, що її тут не було.

II гр. «Зіставлення». Уважно прочитайте уривок. Чи не здалося вам, що в ньому надто багато особових займенників? Проведіть експеримент: замініть усі займенники словом барвінок. Чи став після цього текст крацим? Відредагуйте

текст, використовуючи як іменник, так і займенник, який вказує на нього. Порівняйте свій варіант тексту з авторським. Поясніть написання виділених слів.

На кожному крилі городу росли кущі барвінку. Здавалося, що він і зимою зеленіє, бо коли танули сніги, то на світ пробивалося його цупке зелене листя, не замучене холодом, не скалічене морозом. А коли повітря ставало по-материнськи м'яким, то він зацвітав так, наче небо бризнуло на землю живою своєю блакиттю, немов дитячі очі землі дивилися на тебе довірливо. (За Є. Гуцалом).

III гр. «Сортування». Не змінюючи змісту речень, замініть виділені займенники іншими, але того самого розряду. Поясніть розділові знаки в третьому реченні.

1. Кожен намагається показати всю свою силу і вправність.
2. У всякого своя доля і свій шлях широкий...
3. «Розумна річ!»- всі зачали гукать.

3. «Учені- астрологи»

- Напевно, кожен із вас цікавився астрологією. І вже знає, під яким знаком зодіакального сузір'я народився. А чи знаєте ви, що означають слова астрологія, зодіак? З'ясуймо ж лексичне значення цих слів за допомогою тлумачного словника. (Робота з тлумачним словником).
- Тепер ми сміливо можемо приступати до виконання завдань учених – астрологів, які досліджують космічний простір, зірки, розміщені у певній формі.

Завдання на картках. «Дерево рішень». Прочитайте й перекажіть висловлення. До якого типу мовлення воно належить? Доведіть, що це текст. Подумайте, яку роль у ньому відіграють займенники.

4. Чи легко бути письменником? Як ви вважаєте? (Роздуми учнів)

Пропоную вам спробувати себе в ролі письменника.

I і II гр. Творча робота. Скласти з поданими словами, словосполученнями речення, щоб утворився текст.

(Між нами кажучи, володіти собою, будь що буде, скільки влізе, якимось чудом, нічого гріха таїти, на твоєму місці, не вірити своїм очам, знай наших, в такому разі, сам по собі, за всяку ціну, між іншим).

III гр. «Наклади латку». Дібрати пропущені займенники та відтворюють авторський текст. Довести більш стисло та переконливо, що ваш варіант правильний.

... зустріну ... біля саду вишневого,

Коло білої хати у ... селі.

Чисту радість доріг ...

Овіємо ласкою,

приголубим життя,

Збудим пісню від сну.

Прилітай, прилітай,

Прилітай, ... ластівко,

Принеси з даліни в ... душу
весну.

(Висновки учнів про вживання займенників у мовленні).

3. «Конструктор».

Дехто з вас у майбутньому стане відомим конструктором. Професія цікава, а головне – можна багато фантазувати. Отже, ви – конструктори.

I і II гр. складають речення до запропонованих схем.

III гр. «Визбирувач». Прочитайте запропонований текст. Вкажіть у ньому займенники, визначивши розряд за значенням кожного з них. Який займенник входить до складу фразеологізму? Дайте тлумачення фразеологічної сполуки. Наведіть ще кілька фразеологізмів, до яких входять займенники. Уведіть їх у речення.

Гідність – це здатність тримати себе в руках. Благородство твоєї людської особистості виявляється в тому, наскільки мудро і тонко ти зумів визначити, що гідне і що негідне. Гідне повинне стати самою суттю твоєї духовної культури, негідне нехай викликає в тебе презирство й огиду. (В. Сухомлинський).

III. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія.

«Мікрофон»

- На якому етапі уроку найцікавіше працювати?
- Де ми витратили найбільше часу?
- Що нам заважало працювати злагожено?
- Що треба було зробити інакше?

«Збільшення-зменшення»

- Що сьогодні ви хотіли би збільшити? (оцінку, знання, перерву...)
- А що би зменшили, якби отримали чарівну паличку?
- Якби ви збільшили урок, то що ще хотіли би встигнути?

2. Самооцінювання.

Картка самооцінки роботи на уроці

Критерії	Коментар	Бал
1. Я повторив раніше вивчений матеріал		
2. Я плідно працював у групі, виконував завдання		
3. Можу скласти узагальнювальну розповідь із наведенням прикладів		
4. Результативність на уроці		
5. Настрій, мої очікування		

3. Взаємооцінювання.

- Проаналізуйте роботу своїх друзів під час уроку.

- Виставте їм оцінки за діяльність.
- Які б поради ви дали тим учням, хто був не дуже активним сьогодні?

4. Домашнє завдання.

- Написати міні-роздум «Ким я хочу бути в майбутньому». У тексті використовувати займенники.
- Скласти кросворд «Займенник як частина мови» (за бажанням)